

IRDIS

Editor: Nicoleta Popescu

Copertă: Flory Preda

Tehnoredactare: Florența Sava

Corectură: Georgeta Nicolae

We know
books

Lucrare apărută cu acordul COPYRO
(Societatea de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor)

Copyright © 2024 Editura Prestige

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂJENARU, GRIGORE

Çișmigiă & Comp./Grigore Băjenaru. - București:
Prestige, 2023

ISBN 978-630-332-000-7

821.135.1

TOATE DREPTURILE REZERVATE.

Este interzisă reproducerea totală sau parțială a textelor
fără acordul în scris al editurii, cu excepțiacitatelor scurte,
mai mici de 100 de cuvinte, necesare pentru recenzii
sau pentru referințe.

Tel.: 0732.55.88.33

www.edituraprestige.ro

www.facebook.com/edituraprestigeoficial

Grigore Băjenaru

**Çișmigiă
&
Comp.**

PRESTIGE
București - 2024

CUPRINS

CAPITOLUL I	
GAUDEAMUS IGITUR!	5
CAPITOLUL II	
„L. GH. L. 33”	10
CAPITOLUL III	
TEZĂ LA ROMÂNĂ.....	23
CAPITOLUL IV	
CRĂCĂNEL	30
CAPITOLUL V	
LA „TINERIMEA ROMÂNĂ”	49
CAPITOLUL VI	
ÎN CURSUL SUPERIOR	78
CAPITOLUL VII	
„CHIMISTUL”	114
CAPITOLUL VIII	
HIP, HIP, URRAAA!	130
CAPITOLUL IX	
„PROMETEU” LA LICEUL LAZĂR	146
CAPITOLUL X	
GLUME... GLUME... GLUME...	162
CAPITOLUL XI	
FABRICANTUL DE STIHURI	194

ERDIS

We know
books

CAPITOLUL XII ÎN SERILE DIN LUNA MAI.....	241
CAPITOLUL XIII MANOLE, MANOLE, MEȘTERE MANOLE!	248
CAPITOLUL XIV CLASA A IX-A MODERNĂ	270
CAPITOLUL XV VINGT ANS APRÉS	277

LIVIU REBREANU

PRESTIGE

Ciuleandra

CAPITOLUL I

GAUDEAMUS IGITUR!

O, cum mai înfioară vântul frunzele copacilor din Cișmigiu!

Parcă e același freamăt adormitor de acum 15-20 de ani, când rătăceam cu colegii, în anumite ore ale dimineții, pe aleile mai dosnice, care adăposteau zeci de... plimbăreți!

Și ce ciudat! Frunzele ruginite sau palide foșnesc parcă mai puternic și mai nostalgic decât cele încă verzi... Poate unde știu că sfârșitul li-e mai aproape...

În umbra destrămată de toamnă a parcului, toți copacii ning pete de aur: frunze desprinse de crengi flutură viața de-o clipă a unui efemer vegetal și, ca-ntr-un basm de *Walt Disney*, se aștern covor moale sub pașii întârziți ai trecătorului, plictisit de banalul vieții cotidiene!

Lacul tremură la fel ca și atunci; și la fel își leagănă bărcile uitate pe sub sălciile plângătoare, ce au surâs cu duioșie la șoaptele îndrăgostiților care și-au plimbat înfiorările pe aici.

Cinci și jumătate! Până la șase, când trebuie să ne-ntâlnim, mai am timp să-mi odihnesc ochii și gândurile în grădina aceasta cu amintiri.

O iau agale spre „morminte”, cum numeam colțul discret unde ne adunam noi, lăzăriștii, loc numit astfel din pricina aspectului funerar al pietrelor pe care ne odihneam trudiți, dragă Doamne, de atâta învățătură!

Ce mult s-au schimbat!... Pietrele sunt acum aranjate cu totul estetic; dar parcă mai mult farmec aveau pe vremuri, aruncate la-ntâmplare, unele peste altele, dându-ne prilejul să ne cățărăm în vârful lor, ca pe niște piramide, și să sărim, întocmai ca niște Tarzani în miniatură, pe crengile pomilor, spre spaima și indignarea gardienilor care fluierau alarmați!

De la „morminte”, o potecă îngustă duce spre aleea mare, care, la rândul ei, te scoate în spatele Liceului Lazăr.

Este timpul să mă-ndrept spre liceu. N-aș vrea să-mi stric tocmai acum, la întâlnirea noastră după douăzeci de ani, reputația de punctual, bine stabilită printre colegii mei, de-a lungul anilor de școală.

Căci, deși în fiecare zi veneam la școală pe jos de-acasă, din Sfinții Voievozi - pentru că pe atunci nu era linie directă de tramvai sau, autobuz pe strada Popa Tatu - totuși n-am întârziat o singură dată. Eram întâiul sau al doilea, „Măcar la atâta lucru să fiu fruntea!” mă parigorisem eu.

Cu toate acestea, uneori, am avut și întârzieri în catalog, însă întârzieri voit făcute, cu un scop bine determinat și mai ales binecuvântat! Când prima oră de curs aveam o materie grea, ca de exemplu: *Germana*, *Matematicile*, sau o materie la care *știam că nu știu* și că trebuia să m-asculte, „*întârziam*”, ca să amân catastrofalul deznodământ pe altă dată, când mă socoteam mai bine pregătit.

Ce bine că s-a nimerit o zi frumoasă! Ciudat de mult seamănă unele zile de toamnă târzie cu zilele de primăvară timpurie! Întocmai cum uneori râsul se aseamănă cu plânsul sau zorile cu amurgul!

Aleea mă primește cu aceeași căldură ca și acum douăzeci de ani; iar grilajul ei mărunț, de trestie îndoită în semicercuri ce se-ntretaie, parcă îmi surâde la fel de prietenos.

De după o perdea de plopuri uriași, se ivește liceul, vechi de trei sferturi de veac, maiestuos și frumos pentru mine ca nici un alt liceu din țară. Oare, nu el mi-a adăpostit opt ani de zile micile griji și necazuri, îndoielile de dragoste, intrigile copilărești, naivele aventuri, primele versuri furate orelor de curs și dăruite iubitei, cu generozitatea unui prinț indian?

Zugrăvit alb, iar la ferestrele de sus cu un brâu de cărămidă aparentă, vopsită în albastru ca cerul - culoarea noastră, a lăzăriștilor, culoarea dragă a șepcilor noastre, culoare de care eram mândri, blazonul nostru de nobleță școlară, lăudat cu ifose de muschetar; la fiecare prilej, culoare care a stârnit multe discuții între noi și elevii altor licee, pe care îi ironizam în primul rând pentru culoarea liceului lor: cei de la *Sfântul Sava*, albastru ca sineala de rufe; *Mihai Viteazul*, galben... dovlecari; *Matei Basarab*, alb... lăptari; *Șincai*, verde ca prazul...

Singură culoarea lui *Spiru Haret* o admiteam, un mov pal, pentru că se apropia întrucâtva de a noastră, fără să o întreacă însă; într-adevăr, ce culoare este mai frumoasă ca albastrul cerului?

Parcă pe atunci nu era banca asta aici, pe potecă?!

Mai pot sta singur câteva clipe în fața liceului: el și cu mine!

O, de câte ori l-am trădat, de câte ori l-am părăsit cu colegii pe furiș, ca să ne ascundem în boschetele Cișmigiului, tovarășul nostru drag și primitiv, al școlarilor ce ne căutam refugiul sub bolțile și ghirlandele de flori înmiresmate.

Pe vremea aceea, Lazărul era una cu Cișmigiul, căci din curtea mică a liceului intrai direct în grădină... Acum văd că liceul a fost separat de Cișmigiu printr-un zid înalt, în locul porților mari de odinioară.

A, și cât de rar m-a văzut Cișmigiul, după ce am terminat liceul!...

Și de câte ori nu i-am jurat că în fiecare oră liberă am să viu să mă odihnesc sub baldachinele de crengi înflorite, ce mi le oferea cu atâta generozitate!

„Ah, de ce nu sunt liber acum?” îmi spuneam de fiecare dată când treceam spre școală pe aleile lui. „Aș sta toată ziua în Cișmigiu, atât e de frumos!”

De pe banca pe care m-am așezat se vede perfect toată aripa dreaptă a liceului, cu „sala de gimnastică”, ce era transformată la micile noastre festivități în „sală de serbări”. Aci am cântat de-atâtea ori în fața părinților, cu patos nestăvilit - ca *sopran* și *altist* în primii ani de școală, iar mai târziu, ca *tenor* și *bas* - faimosul imn studentesc „*Gaudemus igitur!*”!

Ce clase or mai fi acum în partea asta? Pe vremea mea, sus, erau clasa a VII-a *reală*, clasa a V-a *modernă*, iar jos, sala de muzică, unde făceam repetiții pentru cor, așa-zisul „ansamblu”; apoi clasa a VI-a *reală* și clasa I *liceală*, visul tuturor absolvenților de curs primar!

CAPITOLUL II

„L. GH. L. 33”

Parcă o mână de uriaș îmi apăsa umărul și mi-l zgu-duia, gata-gata să mi-l scoată din încheietură... Și-n același timp o voce severă se auzi din necunoscut:

– Hai, scoal, flăcăule, că-ntârzii!

Am tresărit, țâșnind speriat din somn:

– Cât e ceasul?

Lângă mine ședea tata, zâmbind:

– Nu e târziu încă, dar dacă nu veneam eu să te trezesc ai fi întârziat la sigur! N-a cântat deșteptătorul?

Mă-nroșii până în vârful urechilor. De cu seară, pusem să mă trezească la timp un ceasornic deșteptător, care, nu din întâmplare, desigur, cânta la ora hotărâtă: „Deșteaptă-te, Române!”. Ceasornicul, de o precizie matematică, își făcuse datoria, însă cântase atât de dulce și eu eram atât de obosit din ajun, încât nu auzisem nimic.

– Așa ai de gând să te scoli în fiecare zi?

– Nu, tată, dar am adormit foarte târziu... m-am gândit la serbarea de ieri de la liceu, la cuvântarea lui „Barbă”...

– A cui zici?

– A lui Barbă, directorul!

Băgai de seamă că tata se stăpânește să nu zâmbească.

– Hm! D-abia ai dat ochii cu liceul, și ai și-nceput să-i poreclești pe profesori! Să nu te mai aud, că mă supăr, să știi!

– Dar nu l-am poreclit eu așa! l-am auzit pe elevii mai mari, când ținea directorul, ăla cu barbă mare, roșie, cuvântarea către părinți și elevi, că spun: „la fiți atenți, fraților, să vedeți că Barbă ține aceeași cuvântare de-acum un an!”.

– Treaba lor, lasă-i pe ei să spună ce vor; dar pe tine să nu te mai aud, că-i foc! Hai, spală-te și-mbracă-te mai repede, că n-or să te-aștepte pe tine!

Doamne, ce bine fusese până acum! leșeam din casă și intram în școală! Mă sculam târziu, pentru că nu trebuia să-mi pierd vremea cu drumul. Și aveam însemnătatea mea printre băieți, că eram „băiatu’ lu’ don’ director”!

Dar aci, la liceu, cine o să mă mai bage în seamă printre atâtea sute de băieți?!

De pe acum începuse să mă apese o grijă la care nici nu mă gândisem până atunci!

Toată vara mă meditase tata, meditație cu patimi, și le-am îndurat pe toate, numai din ambiția de a fi licean! Dictare, cetire, povestire și analiză gramaticală, și aritmetică cu geometrie - vai de măicuța mea!

Mâncam bătaie în fiecare zi!

Dacă nu puneam o virgulă unde trebuia, era prăpăd!

Iar cu câteva zile, înainte de examenul de admitere, am scris vorba „parcă” fără apostrof (cum se scria pe atunci). Aceasta era, de altfel, singura greșeală pe care o

LBDS | *Wakou books*
făcusem. Ei bine, pentru atâta lucru, în afară de patru palme părintești, tata mi-a dat să scriu, drept pedeapsă, de 100 de ori, cuvântul *parcă*, cu apostrof!

Cu toate astea, la examen am răspuns bine și n-am ieșit printre codași. Am cam scrântit-o eu, ce e drept, dar nu la română, ci la aritmetică, la o regulă de asociație. Dar vorba e... reușisem!

Și astăzi trebuia să încep cursurile!

„Hm! mă gândii eu, în timp ce mă spălam, tatii nu-i convine că-l poreclesc băieții pe directorul nostru Barbă, pentru că și el e director de școală. Dar el e de primară, nu de liceu!”...

Cum oare l-or fi poreclind băieții pe tata? Aș fi tare curios să aflu, dar n-am cum, lor li-e teamă să-mi spună, ca să nu-i părăsc! Parcă eu de-astea mă țin!

– Mai ai de gând să stai mult?

– Nu, sunt gata numaidecât!

Fără să vreau, mă gândesc la Barbă și la cuvântarea lui. Ce de profesori erau în jurul directorului! Mai toți bătrâni, unii încruntați, alții zâmbitori... și mai toți moțăiau din cap cu multă bunăvoință, în semn că așa este tot ce spune Barbă! Ba unii aplaudau, iar după ei se luau și cei câțiva părinți rătăciți pe-acolo.

Când a terminat de vorbit, s-a bucurat toată lumea, oftând ușurată, și ne-a dat drumul acasă, după ce ne spusese că a doua zi, la 8 dimineața, să fim la liceu.

– Hai, mă, ești gata, că ai de mers pe jos, pe puțin faci o jumătate de oră!

Gata... să beau laptele, și mergem!

– Ba nu mergem deloc, că ai să te duci singur! Ce, te-ai învățat cu guvernantă? Am mers cu tine de câteva ori, ca să-nveți drumul și să te familiarizezi cu atmosfera liceului: la înscriere, la examen, la deschiderea cursurilor, dar n-o să te conduc tot anul! Așa că, băiatule, ia-ți ghiozdanul și umblă!

Tata credea că-mi pare nespus de rău că nu mai merge cu mine, dar eu abia mă stăpâneam să nu sar în sus de bucurie!

În sfârșit, acum puteam să privesc în voie la vitrinele care-mi făceau cu ochiul pe drum, puteam să mă uit după trecători și trăsuri, puteam să merg împreună cu băieții de la alte licee, care aveau același drum cu mine și să vorbesc în toată libertatea cu ei.

Dar tata parcă-mi ghicise gândurile ce mă năpădiseră înveselitor, unul după altul, că-mi spuse cu severitate:

– Să nu cumva să caști gura la fleacuri pe stradă sau să te-nhăitezi cu cine știe cine, că-ntârzii, și dacă te prind cu vreo absență, îți rup urechile!

Bucuria întrezărită o clipă se spulberă.

Îmi iau șapca și ghiozdanul, și o pornesc!

Așa de scorțos cred că n-am mers niciodată.

Uniforma, șapca și ghiozdanul, toate - nou-nouțe! Puțin lucru, la un băiat de 10 ani și jumătate?

Mi se părea că toată lumea se uită la mine. Dacă doi trecători își aruncau vreo privire furișă și neînsemnată asupra mea, din întâmplare, și-apoi își continuau vorba, eram convins că spun, «Asta a reușit la liceu! A intrat la «Lazăr»! Vezi ce frumoasă uniformă are?» Iar celălalt completa: „Și șapca... și ghiozdanul!”. „Da, da!”.

Numai cărți nu aveam încă! În ghiozdan aruncasem cu necaz „Cetirea d'a patra” și un caiet gros, botezat „de notițe”!

Ni se spusese la deschidere c-o să ne dea lista azi sau mâine.

Am ajuns la liceu la ora 8 fără un sfert. În curtea mare erau strânși o sumedenie de elevi în jurul castanului bătrân, martor al atâtor zeci de generații perindate pe sub crengile lui puternice.

Cei mici se ștergeau grijulii pe încălțăminte și intrau în clasă. Cei mari stăteau de vorbă nepăsători, așteptând „să sune”!

Intru în clasă și mă așez într-o bancă, la întâmplare, lângă un băiat voinic. Niciun cunoscut. Vorbe, pe șoptite. Băncile, aproape pline.

De câte ori se deschide ușa, toate capetele, dar absolut toate, ca la o comandă, se-ndreaptă spre ea, să vadă cine mai vine.

În sfârșit, ușa se deschide larg și intră un domn înalt și slab, cu mustață mică, neagră, cu părul despărțit în cărare la dreapta și bine pieptănat, cu nasul coroiat și ochii mici, negri și plini de răutate.

Toți elevii se ridică automat în picioare, trântind pupitrele surd și tropăind pe scândurile proaspăt spălate și date cu bradolină.

– Bună dimineața, băieți!

Unii mormăie timid ceva, în semn de răspuns; iar alții se așază, fără să fie poftiți de cel care intrase cu o hârtie în mână.

Când a spus „stați jos”, le-a făcut băieților o recomandare aproape inutilă, fiindcă toți, maimuțe prin definiție, imitaseră pe cei câțiva mai oboseți și se așezaseră în bănci.

– Fiecare să scoată câte un creion și o hârtie și să scrie ce am să dictez!

Se aud câteva murmure nedeslușite. Unul șoptește înfricoșat: „Ce, mai dăm un examen?!” Dar toți se liniștesc când aud:

– Am să vă dau lista de cărți! Fiți atenți, ca nu cumva să scrieți greșit... și băgați de seamă că, cel mai târziu, până la sfârșitul săptămânii, trebuie să vi le procurați pe toate. De luni, încep cursurile în mod serios! Despre caiete sau ce v-o mai trebui, vorbiți cu fiecare domn profesor în parte. Sunteți gata?

– Da, da, gata! se auziră în trei reprize glasuri timide sau obraznice, mai mult sau mai puțin pițigăiate.

– Așa... atunci, scrieți, vă rog!

Și, după ce ne dictă rar și apăsător titlurile cărților de Română, Istorie, Geografie și Franceză, rosti, silabisit, ca să înțelegem mai bine:

– ...Și *Zoologia* de Kirițescu și Bâznoșanu.

Pe fețele tuturor vedeam uimirea. Primele titluri de cărți le-am înțeles noi, dar când am auzit de Zoologie, ne-am cutremurat!

Cel puțin eu, deși venisem cu un nespus drag de a cunoaște și a învăța cât mai mult, am rămas foarte abătut. Cine știe ce învățătură grea o mai fi și asta?!

Și cum n-avusesem frați mai mari în clasele superioare, ca să aflu de la ei numiri atât de ciudate, și cum nu era nici